

פרד"ס כיבוד דוד

נס"ד

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

פרשת ויחי - פשט מפי הרב

"ויאמר אלהם יוסף: אל תיראו, התחת אלוקים אני", "ואתם חשבתם עלי לרעה, והאלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב".

רש"י: התחת אלוקים אני, שמא במקומו אני בתמיהה. אם הייתי רוצה להרע לכם. כלום אני יכול? והלא אתם כולכם חשבתם עלי רעה, והקב"ה חשבה לטובה. והיאך אני לבדי יכול להרע לכם. עכ"ל.

לכאורה, נראה פשט דברי רש"י, שאין אני יכול להרע לכם בלי הסכמה של הקב"ה. א"כ, אין לכם לפחד ממני כי אני לא יכול להחליף את הקב"ה. אבל עומק דברי רש"י הם שלעולם גם אני יכול להרע לכם. אבל אם אני רוצה לנהוג אתכם מיידה כנגד מידה, אתם עשיתם לי רעה שהקב"ה הפכה לטובה ורק זה בכח הקב"ה, ולא בכח בשר ודם. ואם אני רוצה לעשות עמכם רעה, צריך שאח"כ תתהפך לטובה. ואין לי הבטחה לזה, ואולי יישאר רעה ולא יתהפך לטוב.

א"כ זה כוונתו התחת אלוקים אני. הקב"ה מסוגל לקחת רעה ולהפכו לטוב, אבל אני לא יכול לעשות עמכם רעה שתהפך לטובה. ורואים כאן את כח ה' שגם אם מגיע לאדם רע צריך לקבלו באהבה. דכל דעביד רחמנא לטב עביד. שאפילו הרע מתהפך לטוב. ומביאים על זה משל: באחת הישיבות היה תלמיד שהיה מקנא ברבו שהוא מתקדם ומצליח. כיוון שבעבר היה בדרגתו ורבו הלך ונתעלה, והיה קשה לו דבר זה ולא מצא דרך כדי לצער את הרב וכדי להרגיע את נפשו. והנה באחת הנסיעות לחו"ל לצורך הבאת תרומות להחזקת הישיבה, הגיע ראש הישיבה למקום של עשירים גדולים, שהיה מגיע מדי שנה כדי לאסוף כספים לישיבה.

ואמר לו בעל הבית-מלון שכל העשירים יצאו לחופשה ויחזרו רק בעוד שלושה ימים, ובנתיים תישאר כאן במלון. וסידר לו חדר. וכאשר הכניס את בגדיו לארון, מצא שם מזוודה, וראה בתוכה סכום גדול של כסף. ורצה לקיים מצוות השבת אבידה. וחיפש פרטים ומצא שמזוודה זו שייכת לאחד השחים הערבים. וידוע שאבידת הגוי מותרת. לקח את המסמכים וזרקם, והגביה את התיק ואמר: למחרת אני חוזר לארץ, יש כאן מספיק כסף להחזיק את הישיבה כמה שנים טובות.

בינתיים, ראה השיח שנעלמה המזוודה ואמר לחיילים שלו שיחזרו למלון מחר לחפש את המזוודה. וכאשר בא הרב לצאת מהמלון- הגיעו החיילים ובאו לחדר ואמרו לו שזה חיפוש. הם פתחו את הארון ומצאו שם מזוודה. אמר להם שהיא שייכת לו. אמרו לו שזה שייך לשיח ויש שם מסמכים. פתחו ולא מצאו. אמר להם: רואים אתם, שלי היא. ולא ידעו מה לעשות. אמרו: אנחנו רוצים לברר עליך אם אתה באמת עשיר כזה גדול. כיוון שנראה אתה אדם פשוט.

אמרו לו: היכן אתה גר? והוא ענה: בארץ ישראל. נתן להם את הטלפון של הישיבה. הם התקשרו ומי שניגש לטלפון היה אותו תלמיד שהוא מקנא ברב, ושאלו אותו: מה מצבו של הרב? אמר להם: יש לו הרבה כסף והוא עשיר גדול ועושה עצמו שאין לו כסף. ורצה שלא יתנו לו תרומות. הם נתקו את הטלפון והבינו שהוא עשיר גדול, והשאירו אצלו את המזוודה. לקחה ומיד חזר לארץ והגיע לישיבה. אותו תלמיד ראה שרבו חזר והרגיש 'יסורי' מצפון על מה שעשה. נכנס לרב וביקש סליחה על מה שעשה. אמר לו הרב: אתה חשבתה לרעה- והקב"ה חשבה לטובה.

למני השבת:

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

רמז- מפי הרב

"כה תאמרו ליוסף: אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלוקי אביך וכו' "

כאן התכוונו האחים לספר ליוסף את כל התקופה שלא היה בבית, מה חשב אביו יעקב. ידוע שיש למעלה בכסא הכבוד דמות אריה, שור, נשר ואדם. וידוע שיוסף כנגד השור. שנאמר: "שורו הדר לו וכו' ". ובתחילה אמרו לו: **אנא**- ר"ת **אריה נשר אדם**. וחסר שור, כיוון שלא ידע היכן יוסף. ואח"כ אמרו לו **שא נא**. **שור אריה נשר אדם**. דהיינו ששמע שיוסף חי. ומה שחזר בסוף ואמר: ועתה "**שא נא**", שגם בעליונים יוסף שלם בכולם **שור אריה נשר אדם**

רמז- בעל הטורים

א. **ויחי**- וירבו מאוד.

ב. **ויחי יעקב (216)**- בגימטריה ראה (216) ס' רבוא, וזהו שנאמר בראותו ילדיו. בראותו אותיות רבואות. ילדיו- עולה ס' (60), לומר שראה ס' רבוא מילדיו.

ג. **וירבו מאד ויחי יעקב**- מלמד ראה ל' רבוא דלקמן קאמר במאד מאד, והוא ס' רבו, והכא לא כתיב אלא חד מאוד. דהיינו החצי. וכן כתיב לקמן ו' לשונות, והם: פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד מאד. והכא לא כתיבי אלא תלתא: ויפרו, וירבו מאוד. ולהאי לישנה דריש הכי, כי בראותו ילדיו כ"י עולה ל' (30), שראה ל' רבואות מילדיו.

ד. **ויחי יעקב**- בארץ שלא חיה ימים טובים בלא צער, כמניין ויחי (34). י"ז (17) שנה משנולד יוסף עד שנמכר, וי"ז שנה שגדל הוא ליוסף כלכלו י"ז שנה.

ה. **ויחי ימי יעקב**- בכ"מ שנאמר ויחי ימי לא הגיעו לימי אבותיו. ויהי ימי חנוך, ויהי ימי למך, וכן בכ"מ שנאמר בו קרבה.

ו. **שבע שנים וארבעים ומאת שנה**- מנה המועט תחילה. מה שלא עשה כן באברהם ויצחק, בשביל שהיו ימיו מועטים ורעים הזכיר המועט תחילה, וחי ל"ג שנה פחות מאביו משום דכתיב קללת חיים לא תבוא על שקילל רחל ואמר: "עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה", חסרו לו מנין יחיה (33) שהוא ל"ג משנותיו.

ז. **ויקראו ימי**- ב' במסורה: הכא, ואידך גבי דוד, איכא במדרש, אמר הקב"ה: אתה עשית קמ"ז מזמורים (חוץ מאסף והימן וידותון) כמניין שנות יעקב, תזכה כמותו. מה הוא ובנו מלכו ביחד, אף אתה ימלוך שלמה בחיך. דבר אחר, מה יעקב לא הגיע לימי אבותיו, אף דוד כן. דכתיב ביה: "והמלך דוד זקן בא בימים וגו'

ח. **נא ידך (85)**- בגימטריה מילה (85).

ט. **חסד ואמת**- פירש רש"י חסד שעושין עם המתים וזהו אמת. **אמת**- נוטריקון **ארון מיטה תכריכין**.

י. **וישתחו (730)**- בגימטריה מודם על הבשורה טובה (730).

יא. **על המיטה**- ב' במסורה: וישב על המטה, והמן נופל על המטה. שהצדיקים אפילו כשהן חלשים- מתחזקים. שנאמר ויתחזק ישראל וישב על המטה. והרשעים אפילו בתוקפן הן נופלים, שנאמר והמן נופל על המטה.

יב. **אפרים ומנשה (732)**- בגימטריה ראובן ושמעון (עם הכולל 732).

יג. **יקראו**- ב' במסורה: הכא, ואידך בניו יקראו על שבט הלוי. כמו שבכאן נקראו בנחלתם על שם אחיהם שהיו להם ערי המגרש מכל שבטי ישראל.

יד. **קחם נא אלי ואברכם**- קחם לית וחד קחם בקמץ. תרגלתי לאפרים קחם, פירוש תרגלתי לאפרים, השרתי שכינתי עמו בשביל אפרים. אימתי? בשעה שנתברך מפי יעקב ויקחם על זרועו. שנאמר: קחם נא אלי ואברכם.

טו. **מזקן**- כתיב חסר. ע"ש ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות, כשם שרימה יעקב לאביו בברכותיו כשכהו עיניו, כך עשו לו בניו בברכו אותם. שהחליף לו יוסף מנשה באפרים.

טז. **והוא הצעיר (393)**- בגימטרה הוא הקטין עצמו (עם הכולל 393), לכך זכה ויצא ממנו יהושע שהוא מלא חכמה.

ויחי יעקב בארץ מצרים למה פרשה זו סתומה מכל הפרשיות של תורה אלא כיון שנפטר אבינו יעקב התחילה שעבוד מצרים על ישראל דבר אחר למה הוא סתומה מפני שבקש יעקב אבינו לגלות את הקץ ונסתם ממנו ד"א למה היא סתומה מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם :

ויקרב ימי ישראל למות כתיב (תהלים לט) כי גר אנכי עמך תושב וגו' (ד"ה א כט) (כי גרים אנחנו לפניך וגו' כצל ימינו על הארץ ואין מקוה והלואי כצלו של כותל או כצלו של אילן אלא כצלו של עוף בשעה שהוא עף דכתיב (תהלים קד) כצל עובר ואין מקוה ואין מי שיקוה שלא ימות הכל יודעים ואומרים בפיהם שהן מתים אברהם אמר (בראשית טו) ואנכי הולך עירי יצחק אמר (שם כז) ואברכך לפני ה' לפני מותי אף יעקב אמר ושכבתי עם אבותי אימתי בשעה שנטה למות :

ויקרב ימי ישראל כתיב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח ואין שלטון ביום המות רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי חצוצרות שעשה משה במדבר בשעה שנטה למות גנזם הקדוש ברוך הוא שלא יהא אחר תוקע בהן והן באים אצלו דכתיב (דברים לא) הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם לקיים מה שנאמר ואין שלטון ביום המות דבר אחר ואין שלטון ביום המות כשעשה זמרי אותו מעשה מה כתיב שם (במדבר כה) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה והיכן היה משה ופנחס מדבר לפני משה אלא לקיים ואין שלטון ביום המות ואין מות אלא לשון השפלה ניתנה הישועה לפנחס והשפיל את משה ואף דוד כתיב בו (מלכים א א) והמלך דוד זקן וכיון שנטה למות מה כתיב בו (שם א ב) ויקרבו ימי המלך דוד אין כתיב כאן אלא ויקרבו ימי דוד ואף יעקב כיון שנטה למות התחיל משפיל עצמו לפני יוסף ואמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך אימתי כשקרב למיתה שנאמר ויקרבו ימי ישראל למות :

אמר ריש לקיש חייך אתה שוכב ואין אתה מת שנא' ויקרבו ימי ישראל למות מהו ויקרבו אמר הקב"ה היום קובל עליך לומר כי הוא יקום כאדם שאומר פלוני קרב על חבירו הוי ויקרבו וכל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו דוד כתיב בו קריבה ויקרבו ימי דוד למות לא הגיע לימי אבותיו בועז ועובד ישי אמרו חכמים יותר מד' מאות שנה היו חייו ודוד לא חיה אלא ע' שנה לא הגיע לימי אבותיו לפיכך כתיב בו קריבה עמרם חיה קל"ז שנה ומשה לא חיה אלא ק"כ שנה לפיכך כתיב בו קריבה (דברים לא) הן קרבו ימיו למות ויעקב כתיב בו קריבה שלא הגיע לימי אבותיו אברהם חיה קע"ה שנה יצחק ק"פ ויעקב קמ"ז לפיכך כתיב בו קריבה ויקרבו ימי ישראל :

ויקרא לבנו ליוסף למה לא קרא לא לראובן ולא ליהודה וראובן הוא הבכור ויהודה הוא המלך והניחן וקרא ליוסף למה כן בשביל שהיה סיפק בידו לעשות לפיכך ויקרא לבנו ליוסף ולפי שהשעה מסורה לו אל נא תקברני במצרים בשבילך ירדתי למצרים בשבילך אמרתי אמותה הפעם ועשית עמדי חסד ואמת וכי יש חסד של שקר שהוא אמר חסד ואמת למה כן משל הדיוט אומר מית בריה דרחמך טעון מת רחמך פרוק אמר לו אם תעשה לי חסד לאחר מיתתי הוא חסד של אמת אל נא תקברני במצרים למה שסופה של ארץ מצרים ללקות בכנים ויהיו מרחשות בתוך גופי לפיכך אל נא תקברני במצרים ד"א מפני מה בקש יעקב אבינו שלא יקבר במצרים שלא יעשו אותו עבודת כוכבים שכשם שנפרעין מן העובד כך נפרעין מן הנעבד דכתיב (שמות יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וכן אתה מוצא בדניאל כיון שפטר את חלמו של נבוכדנצר מה כתיב (דניאל ב) באדין מלכא נבוכדנצר נפל על אפוי ודניאל סגיד ומנחה וניחוחין אמר לנסכא ליה אבל דניאל לא קיבל למה שכשם שנפרעים מעובדי עבודת כוכבים כך נפרעים הימנה וכן אתה מוצא בחירם כיון שעשה עצמו אלוה מה היה סופו כתיב ביה (יחזקאל כח) יען גבה לבך ותאמר אל אני אמר לו הקדוש ברוך הוא (שם) הנה חכם אתה מדניאל שנבוכדנצר בקש להקריב לו ולא רצה ואת עושה עצמך אלוה מה היה סופו כתיב ביה (שם) על ארץ השלכתך לפני מלכים נתתיך לראוה בך ד"א יעקב אמר שלא יפדו בי המצרים הם משתחיים לשה ואני נמשלתי בשה שנאמר (ירמיה נ) שה פזורה ישראל ובמצרים כתיב (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וכתוב (שמות לד) ופטר חמור תפדה בשה הוי אל נא תקברני במצרים ולמה כל האבות תובעין ומחבבין קבורת א"י א"ר אלעזר דברים בגו רבי יהושע בן לוי אמר מהו דברים בגו (תהלים קיז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמרו רבותינו שני דברים בשם רבי חלבו למה האבות מחבבין קבורת א"י שמתו א"י חיים תחלה בימות המשיח ואוכלין שנות המשיח ר' חנינא אמר מי שמת בח"ל ונקבר שם שתי מיתות יש בידו שכך כתיב (ירמיה כ) ואתה פשחור וכל יושבי ביתך תלכו בשבי ושם תמות ושמה תקבר הוי יש בידו שתי מיתות לפיכך יעקב אמר ליוסף אל נא תקברני במצרים א"ר סימון א"כ הפסידו הצדיקים שהם קבורים בחוצה לארץ אלא מה הקב"ה עושה עושה להן מחילות בארץ ועושה אותן כמערות הללו והן מתגלגלין ובאים עד שהם מגיעין לארץ ישראל והקדוש ברוך הוא נותן בהם רוח של חיים והן עומדין מנין שכן כתיב (יחזקאל לז) הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל ואחר כך ונתתי רוחי בכם וחיייתם אמר ריש לקיש מקרא מלא הוא שכיון שהן מגיעין לא"י הקב"ה נותן בהם נשמה שנאמר (ישעיה מב) נותן נשמה לעם עליה מעשה ברבי ורבי אליעזר שהיו מהלכין בפילי שחוץ לטבריא ראו ארון של מת שבא מחוצה לארץ להקבר בארץ ישראל אמר רבי לר' אליעזר מה הועיל זה שיצתה נשמתו בח"ל ובא להקבר בא"י אני קורא עליו (ירמיה ב) ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם ותבאו ותטמאו את ארצי במיתתכם א"ל כיון שהוא נקבר בא"י הקדוש ברוך הוא מכפר לו דכתיב (דברים לב) וכפר אדמתו עמו רבי יוחנן כשהיה מסתלק מן העולם אמר לאותן שהיו צריכין להטפל בו קברו אותי בכלים צבועים דברי קא לא לבנים ולא שחורים שאם עמדת בין הצדיקים לא נבוש ואם עמדת בין הרשעים לא נכלם ר' יאשיה כשהיה נפטר מן העולם אמר למי שהוא עומד עליו קראו לי לתלמידי אמר להם קברו אותי בכלים לבנים למה שאיני בוש במעשי להקביל פני בוראי רבינו כשהיה נפטר מן העולם צוה שלשה דברים אמר להם אל תזוז אלמנותי מתוך ביתי ואל תספדוני בעיירות שבא"י ואל תניחו לנכרי שיגע במטתי אלא מי שנטפל עמי בחיי יטפל בי במותי בחיי היה דר בציפורי שבע עשרה שנה והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים י"ז שנה וחיה יהודה בציפורי י"ז שנין רבינו י"ג שנה חשש בשניו וכל אותן י"ג שנה לא מתה חיה בא"י ולא הפילה אשה עוברת בא"י בסוף י"ג שנה כעס רבינו על רבי חייא הגדול נכנס אליהו ז"ל אצל רבינו בדמותו של רבי חייא ונתן ידו על שינו ומיד נתרפא למחר נכנס רבי חייא אצלו א"ל רבי אותה שינך מה היא עשויה אמר משעה שנתת ידך עליה אתמול נתרפאה באותה שעה א"ר חייא אי לכם חיות שבא"י אי לכם עוברות שבא"י אפילו כן אמר לו לא הייתי אני שנתתי ידי על שינך ידע רבינו שאליהו זכור לטוב היה מאותה שעה התחיל לנהוג ב"ר חייא כבוד.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה וכו':

השבע עשרה עולה בגי' טו"ב. הוא רומז לטוב ורע של אדה"ר ק"ל שנה, כך היה יעקב ק"ל שנה בצער, כמ"ש חז"ל לא שלותי וכו'. והמותר על ק"ל, היה שבע עשרה שנה לתשלום קמ"ז שני חיי יעקב, והם י"ז שנה, כמנין טו"ב. ונרמז ג"כ בפרשה שנאמר (בראשית כ"ט י"ט) טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר, בחינת עשו. ושתי אחיות שנשא יעקב, הם סוד שתי טיפות גדולות שיצאו מאדם הראשון, ונדחו לחוץ, וביעקב נתקרבו. ע"כ:

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו וכו':

ירצה, שיעקב ע"ה היה השנים שלו היו בגדר ימים, כמ"ש הראשונים על פסוק (משלי י' כ"ז) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה, שפי' ז"ל שהצדיק בכל יום הוא שב בתשובה כאילו למחר ימות. נמצא שכל מה שהוא חי הוא בתוספת, זהו יראת ה' תוסיף. ואותה הוספה הוא על ימים, אבל הרשעים השנים שלהם הם בערך ימים, לפי שאינם זוכרים יום המיתה ופתאום יבא אידם, זהו ושנות רשעים תקצורנה:

ובזה יובן אומרו ויהי ימי יעקב שני חייו, כלומר, כל השנים שחי יעקב היו בערך ימים ולא בשנים, לפי שבכל יום היה אומר למחר אמות. ובזה ג"כ יובן מש"ה ויקרבו ימי ישראל למות, כלומר, ויקרבו אותם הימים אשר היה ישראל חושב למות בהם ולא מת, אבל עכשיו נתקרבו אותם הימים שהיה חושב למות בהם ובאו:

ויחי יעקב בארץ מצרים

דע, כי ג' בחי' יש ליעקב. האחד נקרא יעקב חסר ו', והב' יעקב מלא בו', בסוד זכרתי את בריתי יעקוב, והשלישי נקרא בשם ישראל. לרמז לג' בחינות שבו נר"ן. נפש הוא שם יעקב חסר ו', רוח היא בחינת יעקוב מלא בו', נשמה הוא בחי' ישראל.

וכבר ידעת, כי שלשתם חשובים הם כאחד. וכן האבות שלשתם הם א', בסוד מ"ש חז"ל שיעקב נקרא אברהם וכו'. וכן תמצא, כי **נפ"ש** (430) בגי' אברה"ם יעק"ב ($430=248+182$) וזה כנגד יעקב חסר ו'.

רוח (214) בגי' ויחי יעק"ב ($216=34+182$) ורוח עם שני מלות.

הנשמה בבחינת ישראל. באופן זה, כי הנשמה עולה ת' (400), וישראל עולה תקמ"א (541) חסר ת', שהיא הנשמה, נשאר קמ"א, הסר המ"א ותנה עם הת', הרי אמ"ת, בסוד (סוף מיכה) תתן אמת ליעקב. נשאר הק', קו"ף במלואה (186) עולה בגי' יעקב עם ד' אותיותיו ($186=182+4$). וקו"ף עולה בגי' מקו"ם (186), וג"כ עולה במספר מרובע שם ההוי"ה, כזה, י"פ י' הם ק', ה' פעמים ה' הרי כ"ה, ו' פעמים ו' הרי ל"ו, ה' פעמים ה' הרי כ"ה, סך הכל יעלה מקו"ם. וזמשה"ה (שמות ג"ל כ"א) הנה מקום אתי:

ואמר רבי עקיבא קוף זה הקב"ה, ושם הקב"ה עולה יב"ק, שהוא בגי' ג' שמות אהי"ה הוי"ה אדנ"י, וכן הוא עולה בגי' הוי"ה אלהי"ם.

ואם תקח משם יעק"ב יב"ק, ישאר ע', שהם ע' שמות שיש להקב"ה. וג' שמות הנז' שהם אהי"ה הוי"ה אדנ"י, הם רומזים לכתר ות"ת ומלכות. והת"ת שרומז ליעקב, הוא קו האמצעי, בריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה, וסימנך אסתר למפרע. ופי', "סוף" תוך "ראש א', היינו אסתר. בסוד ואנכי הסתר אסתיר. וזהו אותיות ישראל, הם ל"י רא"ש, ישראל עלה במחשב"ה:

והנשמה משכנה בראש שהוא המח. והרוח בלב. והנפש בכבד, וסימנם "מלך", "מוח" לב "כב"ד. א"כ נמצא, שכל העולמות תלויים על שם יעקב וישראל, דכתיב בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית. והם סוד נשמה לכל הברואים, שנקראו קודש ישראל.

וזהו **ויחי יעקב**, שכל חיות וקיום העולמות הוא יעקב, והוא עתיד להישאר בעולם. ולזה נקרא יעקב לשון יעקב. והוא היה ל"י רא"ש, דהיינו תחילת המחשבה, והוא ג"כ סוף המעשה, ומה שהיה הוא שיהיה. ודברים עתיקים, והמשכיל יבין, וה' יאיר עיניו במאור תורתו אכ"ר: